

ענייני השקפה וטעמי המצוות במשנת הראב"ע

המעייין בפירוש ה"אבן עזרא" לתורה ימצא אוצר בלום ומרתק של עמדות ברורות בענייני אמונה, יראת שמיים, השקפה, מוסר ופילוסופיה יהודית. פן זה של פירוש הראב"ע פחות מוכר לציבור הלומדים ומן הראוי והנכון להקדיש מקום ותשומת לב.

במאמר זה נתמקד בעמדה וקביעה המופיעה בפירושו פעמים רבות והיא כי "אין לבקש טעם... מחשבות ה' עמקו מאוד...".

לשיטת הראב"ע התשובה לעניינים רבים ולשאלות כבודות משקל היא כי בני אנוש אפילו החכמים שבהם לא יוכלו להבין ולרדת לעומק העניין כי מחשבות ה' עמקו מאוד מאתנו. גם כשהראב"ע נותן תשובה אפשרית לנושא הנידון, הוא פעמים רבות מסייג אותה בהצהרה הני"ל ומזכיר לנו שוב ושוב יסוד חשוב זה באמונה.

כדי לחדד את הדברים הבאנו גם להלן כמה דוגמאות מדברי ראב"ע, וממפרשים אחרים לאותו עניין, שלפעמים מסכימים בעקרון הפירוש של הראב"ע ולעיתים בחרו בנתיב שונה.

1. **שמות י"ד (א-ב):** "דבר אל בני ישראל וישבו ויחננו לפני פי החירות בין מגדל ובין הים לפני בעל צפון תחנו".

ראב"ע הארוך

"וידבר - מדרך האמת אין ראוי למשכיל לחשוב על מעשה ה' למה עשה כן כי כל מעשיו בחכמה וחכמת האדם כאין נגדו. והזכרתי זה בעבור שתראה בזו הפרשה שצויה ה' שישבו אחורנית דרך ערמה כדי שיצא פרעה וירדוף אחריהם ויטבע בים ומחשבות ה' עמוקות".

בדוגמא זו יש פעמיים הצהרה וקביעת עמדה כי מחשבות ה' עמוקות ובתוך אפשרות לפתרון.

לשם השוואה הבה נעיין בפירוש רש"י במקום:

וישבו - לאחוריהם לצד מצרים, היו מקרבין כל יום השלישי כדי להטעות את פרעה.

לפני בעל צפון - הוא נשאר משל אלהי מצרים כדי להטעותן שאמרו קשה יראתן¹.

וכן ברי בחיי - "דבר אל בני ישראל וישבו - ציוה הקב"ה שישובו לאחריהם כלפי מצרים ועוד הוסיף לומר לפני בעל צפון וכל הענינים האלה סיבות לחזק לב פרעה... והיה העניין כדי להטעותם".

כך שרעיון ההטעיה והערמה משותף לחז"ל ולמפרשים שראינו, אך הראב"ע בולט בקביעת עמדתו כי מחשבות ה' עמוקות, וזו התשובה לעניין.

2. שמות י' (ט-יא): "ויאמר משה בנערינו ובוקנינו נלך, בבנינו ובבנותינו כי חג ה' לנו, ויאמר אליהם יהי כן ה' עמכם כאשר אשלח אתכם ואת טפכם"

ראב"ע הארוך (י, ט)

"ודע כי משה אדונינו לא אמר לפרעה שישובו עד שיכזב" - רק אמר שירחיקו דרך שלשת ימים ודעת המצרים הייתה שישובו על כן השאילוס, ובעבור דבר אחד, שאילו נתן להם פרעה רשות ללכת ולא ישוּבו לא היה רודף אחריהם והי ציוה לעשות כן עד שירדוף אחריהם ויטבע והנה זה מפורש וישוּבו ויחנו לפני פי החירות (י"ד, ב) ואין להרהר אחרי מעשה ה' שהכל עשה בחכמה אעפ"י שהיא נעלמה מעיני החכמים".

ראב"ע הקצר (י"א, ד)

"ויאמר משה כה אמר ה' כחצות הלילה..."

"זאת הפרשה דבקה עם לא אוסיף עוד ראות פניך... (י, כט) גם אמר ה' כאשר אעשה הנפלאות במצרים ובהיות ישראל קרובים לצאת ושאלה (ג, כב) ולולי שנתן להם ה' חן לא היו נותנים להם כלום ודע כי דבר גדול היה וצדיקים גמורים היו ישראל שלא גילו הסוד (שיוצאים לצמיתות) והוא שפרעה חשב על דברי משה דרך שלשת ימים שילכו וישוּבו אל מצרים וחלילה שהנביא דיבר כזב כי לא אמר לעולם נשוב וחכמת ה' נשגבה מדעתנו ואשר נראה לי שהיה זה הדבר בעבור שני דברים: האחד שיתנו להם כלי כסף וזהב ואילו ידע שלא ישוּבו לא היו נותנים. והדבר השני שיטבע פרעה וחילו כי אילו היו הולכים ברשותו ואין בליבו שישובו לא רדף אחריהם".

1. במכילתא - לפני בעל צפון - בעל צפון נשתייר מכל היראות שלהם בשביל לפתות לבן של מצרים נתן להטעותן שהוא הציל את עצמו ועליו הוא אומר משיא למיים ויאבדם (איוב י"ב).

מדרש "שכל טוב" - בעל צפון נשתייר מכל היראות שלהם בשביל לפתות לבב של מצרים שיאמרו הלא בעל צפון הוא יראתנו, הוא יסייע אותנו להילחם עם ישראל.

לפי שני מקורות אלו הראבי"ע מפרש כי:

1. המצרים הבינו שבני ישראל ישובו למצרים ולכן: א. השאילו להם כלים ב. רדפו אחריהם אחי"כ.
2. משה לא כוזב למצרים.
3. ה' ציוה לעשות כך (1+2) וחכמתו נשגבה מדעתינו. ואם כבר נגענו בשאילת הכלים הבה ונתבונן בדברי הראבי"ע גם בזה.

3. שמות ג' (כב): "ושאלה אשה משכנתה ומגרת ביתה כלי כסף..."

ראבי"ע הארוך

"ויש מתאוננים ואומרים כי אבותינו גנבים היו ואלה הלא יראו כי מצוה עלינו הייתה, אין טעם לשאול למה, כי ה' ברא הכל והוא נתן עושר למי שירצה ויקחנו מידו ויתנונו לאחר, אין זה רע כי הכל שלו הוא".

וכן (ג', כא): "ונתתי - גם זה היה דבר פלא שמצרים היו מפיסין את ישראל שישאלו מהם וזה טעם וישאילום (י"ב, לו) וזה הפך משפט אנשי העולם". לפי המקורות הנ"ל ראבי"ע סבור כי הוא מפרש את המילה לשאול מלשון "וכי ישאל איש מעם רעהו" (שמות כ"ב, יג) וכן כך נראה הפירוש בדברי חז"ל². אך בעוד חז"ל נותנים תשובה עניינית לשאילת הכלים שלא הוחזרה, הראבי"ע לשיטתו כי להקב"ה סיבות משלו לקבלת הממון בדרך זו אותן אין לחקור - וחכמת ה' נשגבה מדעתנו. ועוד מוסיף הראבי"ע (י"א, ג) "ויתן ה' את חן העם בעיני מצרים גם האיש משה גדול מאוד בארץ מצרים..." סיפר הכתוב כי ה' קיים מה שהבטיח למשה: "ונתתי את חן העם הזה" (ג', כא) וטעם גם האיש משה, כי היו רבים משאילים אותם מפני כבוד משה". כך שכל הפסוק, מדבר על חן ההשאלה הכפול של העם ומשה.

גם הספורנו מפרש את המונח "השאלה" באותה הדרך כמו הראבי"ע אך מוסיף נקודה מעניינת: "ונצלתם את מצרים" - אע"פ שתקבלו הכל מהם דרך השאלה ותהיו חייבים להחזיר הנה תקנו אחי"כ הכל בדין בדפם אחריכם להלחם בכם ולשלול את שללכם כי אומנם כאשר מתו באותה המלחמה כי ה' נלחם היה בדין מדה כנגד מידה כל שלל הרודפים לנרדפים כמנהג בכל מלחמה". כלומר המצרים גרמו במעשיהם להשאלה להפוך למתנה גמורה.

בניגוד לראבי"ע והספורנו הנ"ל המפרשים השאלה ע"מ להחזיר, ומתמודדים כל אחד לשיטתו עם הטענה המוסרית כי אבותינו גנבים היו נראה שיטה אחרת המפרשת "השאלה" כנתינה במתנה גמורה ואז הטענה המוסרית בטלה מכל וכל.

2. (סנהדרין צא, ע"א) פעם אחת באו בני מצרים לדון עם ישראל לפני אלכסנדרוס מוקדון אמרו לו הרי הוא אומר והי נתן את חן העם בעיני מצרים וישאילום. תנו להם כסף וזהב שנטלתם ממנו. אייל גביהא בן פסיסא - נאמר ומושב בני ישראל אשר ישבו במצרים שלושים שנה וארבע מאות שנה - תנו לנו שכר עבודה של ששים ריבא ששעבדתם במצרים 430 שנה.

ר' חננאל (ור' בחיי) ושאלה אשה משכנתה: "חיי שיתיר הקב"ה לגנוב דעת הבריות שישאלו מהם כלי כסף וכלי זהב ולא ישיבו להם - אבל לשון ושאלה היא שתתן לה במתנה שכן מצינו בגדעון ויאמר אליהם גדעון אשאלה מכם שאלה ותנו לי איש נזם שללו (שופטים ח', כד). וכן בבת שבע: "שאלה אחת קטנה אנוכי שואלת מאיתך יותן את אבישג השונמית (מ"א, ב', כ-כא) הרי מתנה שנקראת בלשון שאלה".

וכן **ברשב"ם** "ושאלה אשה משכנתה - במתנה גמורה וחלוטה, שכתוב ונתתי את חן העם (ג', כא) כמו "שאל ממני ואתנה גוים נחלתך" (תהילים ב', ח) זהו עיקר פשוטו ותשובה למינים³.
ודוגמא נוספת הקשורה ישירות לסיפור חייו של משה.

4. שמות ב' (ג-ה): "ולא יכלה עוד הצפינו"

ראב"ע הארוך

"ויוכבד עשתה כן כי אמרה אל אראה במוות הילד - אולי אחותו התנבאה לעשות כן ומחשבות ה' עמקו ומי יוכל לעמוד בסודו ולו לבד נתכנו עלילות. אולי סבב ה' זה שיגדל משה בבית המלכות ולהיות נפשו על מדריגה עליונה בדרך הלימוד והרגילות ולא תהיה שפילה ורגילה להיות בבית עבדים, הלא תראה שהרג המצרי בעבור שהוא עשה חמס והושיע בנות מדין מהרועים בעבור שהיו עושים חמס להשקות צאנן ממים שדלו. ועוד דבר אחר כי אילו היה גדל בין אחיו ויכיריהו מנעוריו לא היו יראים ממנו כי יחשבוהו כאחד מהם".

תשובות שונות נתן כאן הראב"ע לשאלה מדוע סבב הקב"ה שיגדל משה בבית המלכות? אך שוב לשיטתו חוזר ומדגיש הראב"ע את העיקרון והבסיס כי מחשבות ה' עמקו מאוד!

הראב"ע מסביר גם ניסים רבים לשיטתו כי נשגבה מאתנו דעת עליון לא ניתן להבין את גדולתו של הקב"ה. ועוד מוסיף כי יש להגדיל ולהאדיר את הנס כפי שנראה להלן:

5. שמות ט"ו (כה): "ויצעק משה אל ה' ויורהו ה' עץ וישלך אל המים"

ראב"ע הארוך

"זה העץ לא ידענו מה היה רק דבר פלא היה ואילו היו המים עומדים (ולא זורמים) היינו אומרים דרך רפואה היה והנכון מה שאמרו חז"ל" (שהיה עץ מר והיה נס מתוך בתוך נס)⁴.

בניגוד לשיטת הראב"ע, ההולך בעקבות חז"ל המגדילים את הנס מאוד ומנתקים אותו מהטבע, נראה כי פרשנים רבים הלכו בדרך שונה.

3. וכן ברס"ג ובחזקוני.

4. מכילתא - ר' יהושע אומר זה עץ של ערבה ר"א המודעי אמר זה עץ של זית, ר' יהושע בן קרחא אומר זה עץ הרדפוני שהוא מר ביותר, ר' שמעון בן גמליאל אומר בא וראה כמה מפורשין דרכיו של מקום מדרכי בשר ודם, בשר ודם במתוק מרפא את המר אבל הקב"ה הפליא נס בתוך נס ובמר המתיק את המר.
לא ברור לאיזה חלק מדברי חז"ל מתייחס הראב"ע. כיוון שרק ציין והנכון מה שאמרו חז"ל.

רמב"ן

"ונראה בדרך הפשט כי העץ ימתיק המים בטבעו והיה סגולה בו לימד אותה למשה. ורבותינו אמרו שהיה העץ מר שהוא נס בתוך נס כעניין המלח שנתן אלישע במים".

חזקוני

ויורהו ה' עץ - "אע"פ שהיה בידו של הקב"ה להמתיק בלא עץ, דרכו לעשות ניסים כמנהג העולם שמטילים סם מתוק לתוך דבר מר".

רלב"ג

"והנראה לנו שלזה העץ היה מבוא בהמתקת המים אלא שלא היה באופן שיוכל להגיע ממנו זה הפועל הנפלא ר"ל שימתיק כל מי המעיין ההוא אבל אם היה שימתיק המים היה ממתיק מהם שיעור מעט מאוד".
כך שרמב"ן, חזקוני, רלב"ג מקטינים את הנס ומקשרים אותו לעולם הטבע כל אחד לשיטתו.

הראב"ע נאמן לשיטתו כי ציווים מסוימים הם דברי פלא שלא נוכל להבינם ואין לחקורם בניגוד למפרשים רבים כפי שנראה להלן, בנושא נחש הנחושת.

6. **במדבר כ"ה (ח-ט):** "ויאמר ה' אל משה עשה לך שרף ושים אותו על נס והיה כל הנשוך וראה אותו וחי, ויעש משה נחש נחושת וישימהו על הנס"

ראב"ע

עשה לך - "כדמות נחש שרף מנחושת כי כן כתוב על נס שיהיה גבוה ויראו אותו הכל ורבים השתבשו ואמרו כי זאת הצורה לקבל כח עליונים וחלילה חלילה כי הדבר נעשה בציווי ה' ואין לנו לחפש למה צורת נחש, ואם לא כן יראנו היש עץ מתוק שימתיק המים המרים אפילו הדבש לא ימתיקם (לשיטתו!) ומה טעם לשים דבלת תאנים על השחין (ישעיהו לח) ואין בתולדת הדבילה להסיר השחין והאמת כי נשגבה ממנו דעת עליון".

הראב"ע רואה מכנה משותף בין המים במרה, נחש הנחושת ושחין חזקיהו כשבכל המקרים להשקפתו נעשה נס עצום בלתי מובן לבני אנוש.
הבה נבדוק את סיפור נחש הנחושת ורפואתו המופלאה של חזקיהו מהשחין במפרשים אחרים.

הרמב"ן

"והנראה בעיני בסוד הדבר הזה שהיא מדרכי התורה שכל מעשיה נס בתוך נס תסיר הנזק במזיק ותרפא החולי במחליא כמו שהזכירו בי"ורהו ה' עץ". וכן במלח אלישע במים⁵ וידוע בדרכי הרפואות שכל נשוכי ארס יסתכנו בראותם אותם או בראות דמותם... וכן ישמרו הרופאים מהזכיר בפניהם שם הנושך... כי נפשם תדבק במחשבה ההיא ולא תפרד ממנה כלל עד שתמית אותם...
5. מרה ומלח אלישע מוזכרים בדברי חז"ל אך דוגמת נחש הנחושת לא מובאת בהקשר זה.

וכשיהיה כל זה כך ראוי היה לישראל נשוכי הנחושת השרפים שלא יראו נחש ולא יזכרו ולא יעלו על לב כלל וציוה הקב"ה למשה לעשות להם דמות שרף הוא הממית אותם... והכלל כי ציוה ה' שיתרפאו במזיק הממית בטבע ועשו דמותו ושמו וכשיהיה האדם מביט בכוונה אל נחש הנחושת שהיא כעין המזיק לגמרי היה חי להודיעו כי ה' ממית ומחיה".

לדעת הרמב"ן המטרה ללמדנו אחת מדרכי הנהגת ה' את עולמו - נס בתוך נס - ריפוי הנזק במזיק⁶, אותה תופעה שלדעת הראב"ע, נשגבה מאתנו ועלינו לקבלה בלי נתינת טעם מקבלת לפי הרמב"ן וחזקוני (בעקבות חז"ל) סיבה השקפתית מחשבתית חשובה.

מפרשים אחרים רואים סיבה מוסרית לציווי "עשה לך שרף".

ספורנו (ח)

"עשה לך שרף" - "שיהיה הנחש מחומר מורה שריפה כדי שיכנונו על שריפת הנחש בהבל פיו אשר כמוהו היה עוונם ופורענות ויחזרו בתשובה".

(ט) נחש נחושת - "אחרי שהבין כוונת קונו הסכים לעשותו של נחושת ולא של זהב כדי שיזכיר להם עוונם מצד מראה החומר ושמו ותבניתו שעשו מעשה הנחש בהבל פיהם בדברים נגד ה' ונגד פעלו ונגד עבדו"⁷.
ויש מפרשים הנותנים לציווי סיבה פרקטית עניינית:

חזקוני

נחש הנחושת "לפי שהנחושת מבהיק ומבריק כעניין שנא' "ונוצצים כעין נחושת קלל (יחזקאל א', ז) ואע"פ שמחנה ישראל היה שלוש פרסאות על שלוש פרסאות מי שהיה נשוך היה רואהו ממקומו והביט - עד שהיה נתון כתורן על נס הנשוך תולה עיניו למעלה ומכוון לבו לאביו שבשמיים כדפרש רש"י".

7. לסיפור רפואתו המופלא של חזקיהו מהשחין (מ"ב, כ):

"ויאמר ישעיהו קחו דבלת תאנים ויקחו וישימו על השחין ויחיי, (פס' ז) כפי שביארנו לעיל הראב"ע לשיטתו כי "זהו נס עצום שלא ניתן להבינו" ומה טעם לשים דבלת תאנים על השחין ואין בתולדת הדבלה להסיר השחין "והאמת כי נשגבה ממנו דעת עליון".

ובחז"ל (ילק"ש ח"ב רמז רמ"ג) "קחו דבלת תאנים" "והלא בשר חי כשאתה נותן עליו דבלת תאנים מיד הוא נסרח? (כלומר בדרך הטבע יהיה נזק גדול לשחין) אלא הא כיצד - נותן דבר המחבל לתוכו דבר שנתחבל כדי לעשות בו נס בתוך נס (וכן רש"י ורד"ק במקום)".

6. וכן בסוף דברי החזקוני - ודווקא נחש ולא ביה אחרת להודיע נפלאותיו של הקב"ה שכך מידותיו שהיא מכה באיזמל ומרפא באיזמל, וכן בדעת זקנים.

7. וכן בדברי השי"ך, "כלי יקר" ו"אור החיים" המתייחסים בצורה שונה לחטא אותו מייצג הנחש ועליו יש לחזור בתשובה.

ומנגד הרלב"ג לשיטתו (שמות ט"ו, ג) "וכזה תמצא בענין דבלת התאנים שציוה ישעיהו למרת על שחין חזקיהו, וזהו כי דבלת התאנים יש לו מבוא מה בבשול המורסות אבל לא יתכן שיגיע ממנו כמו זה הפועל שיחי השחין כשימרחו עליו דבלת תאנים, וכן תמצא במה שציוה אלישע לנעמן שירחץ שבע פעמים במי הירדן (מ"ב, ה) וזה כי הרחיצה במים (קרים) ימצא בה תועלת מה בענין הצרעת אבל לא ימצא בה כמו זה התועלת הנפלא ובכלל הנה כל המופתים שיעשה ה' יתעלה יחבר להם מהסבת מה שיהיה בו יותר מהזרות אצל הטבע, וכבר ביארנו הסבה לזה⁸.

ניתן לסכם כי חז"ל לשיטתם רואים בענין מרה, שחין חזקיהו, ומלח אלישע את היסוד של נס בתוך נס שהוא אחת מדרכי הנהגת הקב"ה את העולם, ההפוכה מהדרכים האנושיות ורק הקב"ה יכול לעשותם.

הראב"ע כורך ביחד את מרה, שחין חזקיהו וענין נחש הנחושת וקובע כי "נשגבה ממנו דעת עליון" ואין לנו דרך להבין ניסים אלו כלל וכלל.

הרלב"ג רואה במרה, שחין חזקיהו וצרעת נעמן ביטוי לשיטתו כי הקב"ה מנסה לקשור את הנס לתופעה טבעית כל שהיא כדי להשאירו ולו במעט בעולם הטבע ולקרבו להבנה האנושית. זו שיטה הפוכה לשיטות חז"ל או הראב"ע המגדילות מאוד את הניסים.

ועוד דוגמא לנס בה הראב"ע מפרשו על דרך הנס הגמור בלי לקשרו לטבע:

8. בראשית ג' (כא): "ויעש ה' אלוקים לאדם ולאשתו כתנות עור וילבישם"

ראב"ע

"יש אומר כי בתחילה היה עצם ובשר ועתה קרם עליהם עור ויש אומרים כתנות לעורם ואחרים אומרים כי יש בהמה בדמות אדם וה' ציוה ונפשט עורה, ואין לנו לבקש בזאת רק להאמין שה' עשה לאדם גם לאשתו כתנות עור ומי ימלל גבורותיו, מי יספר מעשיו ונפלאותיו ואין חקר לגדולתו". בפירוש זה הראב"ע דוחה פירושים שונים המנסים לעשות את הנס טבעי יותר ומשאיר כאן נס גדול ביותר.

גם הרד"ק מפרש בכיוון זה: "ואין לשאול איך עשה האל-הכותנות האלה כי אין זה פלא גדול מכל הבריאות אשר ברא. והאומר בדרש כי הכותנות היו עור שקרם על בשרם שלא היה להם עדיין איך היו מלובשים בעבור זה ואין נכסות ערוותן בזה...!" ואין צריך לכל זה כי האל-ציוה ונבראו כמו הלוחות¹⁰.

8. יש לציין כי בסיפור אלישע והמתקת המים המרים ע"י מלח (מ"ב, ב, כא) כל המפרשים (כולל הרלב"ג) מפרשים על דרך נס גמור.

9. וכן בעוד מקומות כמו מכת ביד ששם גם הראב"ע מציין במפורש "פלא בתוך פלא".
10. ובדברי חז"ל "כותנות עור" - רב ושמואל חד אומר - דבר הבא מן העור וחד אמר דבר שהעור נהנה ממנו. ורש"י יש דברי אגדה (בייר) אומרים חלקים כציפורן על עורן ויש אומרים דבר הבא מן העור כגון: צמר הארנבים שהוא רך וחם עשה להם כתנות ממנו.

עד עתה דנו בנושאים ספורים בהם הראב"ע קובע כי מחשבות ה' עמקו ונעלמו מאתנו, גישה זו חריגה בנושאים הלכתיים (להוציא חוקים) אך גם פה מצאנוה בנושא של עגלה ערופה. (דברים כ"א, א-ט).

9. דברים כ"א (ז): "וענו ואמרו: ידינו לא שפכו את הדם הזה ועינינו לא ראו"

ראב"ע

"ועינינו לא ראו" ויתכן ו-ה' ציוה לעשות כן העיר הקרובה כי לולא שעשו עבירה כדומה לה לא נזדמן להם שיהרג אדם קרוב מהם "ומחשבות ה' עמקו וגבהו לאין קץ אצלינו".

ובפסוק ט' - "והנכון בעיני הוא אשר הזכרתי כי לא ישפך דם נקי בארץ אם תעשה הישר בעיני ה' כסוד שכר עבירה עבירה ושכר מצוה מצוה" (יען שהיו אנשים חטאים נתגלגל חטא למקומם ונרצח אדם בקרבתו).

הרמב"ן

מביא את דברי הראב"ע וכן את טעמו של הרמב"ם (מו"נ ח"ג, מ) "אבל הרב אמר במו"נ כי הטעם לגלות הרוצח ולבער את דמו בעבור שברוב הפעמים יהיה הרוצח מן העיר אשר סביבות החלל וכשיצאו הזקנים נתעסקו במדידה ההיא וזקני העדה יעידו לפני הבורא שלא התרשלו בתיקון הדרכים ושמירתם ושאינם יודעים מי הרג את זה וכשיחקר העניין יאספו הזקנים ויביאו העגלה ירבו בני"א לדבר בו אולי "יגלה הדבר...". הרמב"ן לא מקבל דעות אלה ואומר כי לפי דעתו יש בו טעם כעניין הקורבנות הנעשים בחוץ שעיר משתלח ופרה אדומה ולפיכך מנו חכמים עגלה ערופה מכלל החוקים!

ובחזקוני (ב) - "ומדדו אפילו נמצא בעליל מצוה לעסוק במדידה שמתוך כך יהיה אוושה (קול) בדבר ויבואו מתוך הערים הנמדדות ומי שהלך מביתו ולא חזר, באים בני משפחתו ומכירים הנרצח, אם מכירין אותו מעידים עליו ולא תהיה אשתו עגונה ובניו יורדים לירושת אביהם, אין ביי"ד מוחין בידם ומתוך כך יהא נודע מי הלך עמו ומי נתלווה עמו ופעמים נתפרסם ע"י כך".

הראב"ע רואה כאן אפשרות של עונש לעיר שעשתה עבירה דומה בעוד הרמב"ם והחזקוני בוחנים את העניין בצורה פרקטית כשהמטרה העיקרית לפי הרמב"ם לגלות את הרוצח ולפי החזקוני למנוע עגינות וספקות ירושה.

הרמב"ן קבע כל הציווי כאן בדרך חק ולא נותן הסבר לעניין, אם כי לא דחה בשתי ידיים את פירושי הראב"ע והרמב"ם לכתחילה.

ניתן לסכם ולומר מהדוגמאות שהבאנו כי עקרונית הראב"ע סובר שאין לחקור ולדרוש במופלא ממנו וכי התשובה הנכונה פעמים רבות היא - "והאמת כי נשגבה מאתנו דעת עליון"¹¹.

11. במקרים רבים אחרים כן נותן הראב"ע טעמים והסברים לחלקים הסיפוריים שבתורה וכן למצוות.